

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 16.7.2008
KOM(2008) 400 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Verejné obstarávanie pre lepšie životné prostredie

{SEK(2008) 2124}
{SEK(2008) 2125}
{SEK(2008) 2126}

OBSAH

1.	Úvod.....	3
1.1.	Možné výhody zeleného verejného obstarávania (ZVO).....	3
1.2.	Základ politiky	3
1.3.	Opatrenia na európskej úrovni	4
1.4.	Prekážky pri uplatňovaní ZVO	5
2.	Ciele tohto oznámenia.....	5
3.	Spoločný prístup k ZVO	6
3.1.	Hľadisko procesu obstarávania	6
3.2.	Hľadisko environmentálneho správania.....	6
4.	Spoločné kritériá ZVO	6
4.1.	Postup ustanovenia spoločných kritérií ZVO	6
4.2.	Prioritné odvetvia	8
5.	Ciele ZVO	9
5.1.	Ciele pre ZVO v obnovej stratégii trvalo udržateľného rozvoja.....	9
5.2.	Konkrétne ciele pre ZVO pri implementácii mechanizmov financovania v EÚ	10
5.2.1.	Obstarávanie orgánmi členského štátu s použitím fondov EÚ	10
5.2.2.	Obstarávanie Európskou komisiou	10
6.	Možné záväzné opatrenia.....	10
7.	Usmernenia	10
8.	ZVO a inovácie	11
9.	Zelené súkromné obstarávanie.....	11
10.	Ukazovatele ZVO – monitorovanie a porovnávanie – časový harmonogram	12
11.	Záver a ďalší postup.....	12

1. Úvod

1.1. Možné výhody zeleného verejného obstarávania (ZVO)

Európske verejné orgány každoročne spotrebujú ekvivalent 16 % hrubého domáceho produktu EÚ na nákup tovaru, ako zariadenie kancelárií, stavebné prvky a dopravné vozidlá; na služby, ako údržba budov, dopravné služby, čistiace práce a zásobovanie potravinami¹. Verejné obstarávanie môže formovať trendy vo výrobe a spotrebe a výrazný dopyt od verejných orgánov po „ekologickejšom“ tovare vytvorí alebo rozšíri trhy pre výrobky a služby, ktoré sú priaznivé pre životné prostredie. Týmto sa zabezpečia aj stimuly pre spoločnosti, aby rozvíjali environmentálne technológie².

Udržateľnejšie využívanie prírodných zdrojov a surovín by bolo výhodné pre životné prostredie, ako aj celkové hospodárstvo vytváraním príležitostí na vznik „ekologického“ hospodárstva³. Takýto posun by mohol posilniť aj konkurencieschopnosť európskeho priemyslu tým, že by stimuloval inovácie v ekologických technológiách – ktoré sa uznali za rýchle sa rozvíjajúce odvetvie, v ktorom Európa je už svetovým lídrom. Štúdie potvrdili, že existuje značný rozsah cenove výhodného zeleného verejného obstarávania (ZVO) – najmä v odvetviach, v ktorých ekologické výrobky nie sú drahšie, ako neekologické alternatívy (zohľadňujúc náklady na celý životný cyklus výrobku)⁴. Keďže „ekologické“ výrobky sa vymedzujú na základe celého životného cyklu, ZVO ovplyvní celú reťaz dodávok a bude stimulovať aj používanie ekologických noriem pri súkromnom obstarávaní.

1.2. Základ politiky

Pochopenie potenciálu ZVO ako politického nástroja sa zvyšuje a počas nedávnych rokov narastá politická angažovanosť na vnútroštátnej, medzinárodnej úrovni a na úrovni EÚ. V roku 2002 OECD prijala odporúčanie o zelenom verejnom obstarávaní. Doplnením k svetovému samitu v Johannesburgu o trvalo udržateľnom rozvoji (september 2002) bolo vytvorenie pracovnej skupiny o trvalo udržateľnom obstarávaní v Marakeši s cieľom rozširovať postupy trvalo udržateľného (zeleného) verejného obstarávania. Zásady trvalo udržateľného obstarávania sa uviedli do praxe v mnohých krajinách OECD (USA, Japonsko, Kanada, Austrália a Južná Kórea), ako aj v rýchle sa rozvíjajúcich krajinách (napr. Čína, Thajsku a na Filipínach).

V rámci EÚ sa možnosti ZVO prvý raz zdôraznili v oznámení Komisie v roku 2003 o integrovanej politike týkajúcej sa výrobkov, v ktorom sa členským štátom odporúčalo prijať vnútroštátne akčné plány pre ZVO do konca roku 2006. V novom európskom legislatívnom rámci pre verejné obstarávanie⁵ sa objasnilo, ako verejní nákupcovia môžu zahrnúť

¹ Stojí za zmienku, že pre väčšinu verejných orgánov, stavebné a renovačné práce a náklady na prevádzku budov predstavujú hlavný podiel ročných výdavkov, v niektorých prípadoch viac ako 50 %.

² Environmentálna technológia je každá technológia navrhnutá s cieľom zabrániť alebo znížiť environmentálne dosahy na každom stupni životného cyklu výrobkov alebo činností.

³ Ročenka UNEP 2008

⁴ <http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?DocumentID=528&ArticleID=5748&l=en>

⁵ Náklady na životný cyklus by mali pokryť nákupnú cenu a pridružené náklady (dodávka, inštalácia, uvedenie do prevádzky...), prevádzkové náklady (vrátane energie, náhradných dielov, údržby) a náklady na ukončenie, napr. vyradenie z prevádzky, odstránenie a zneškodnenie.

⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/17/ES z 31. marca 2004 o koordinácii postupov obstarávania subjektov pôsobiach v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/18/ES z 31. marca 2004 o

environmentálne aspekty do procesov a postupov obstarávania. Najnovšie, v obnovení strategii trvalo udržateľného rozvoja EÚ (jún 2006) sa ustanovil politický cieľ na rok 2010, ktorým je zvýšenie priemernej úrovne zeleného verejného obstarávania v EÚ na štandardnú úroveň dosiahnutú najvýkonnejšími členskými štátmi v roku 2006.

Toto oznámenie je časťou akčného plánu o trvalo udržateľnej spotrebe a výrobe a o trvalo udržateľnej priemyselnej politike, ktorým sa vytvára rámec integrovanej implementácie sústavy viacerých nástrojov zameraných na zlepšenie energetickej účinnosti a environmentálneho správania výrobcov.

1.3. Opatrenia na európskej úrovni

Základná koncepcia ZVO vychádza z existencie zreteľných a ambiciózných environmentálnych kritérií pre výrobky a služby. Vytvorilo sa množstvo vnútroštátnych kritérií a vnútroštátnych prístupov k ZVO. S nárastom používania ZVO treba však zabezpečiť kompatibilitu kritérií používaných členskými štátmi, aby sa zabránilo narušeniu jednotného trhu a oslabeniu hospodárskej súťaže v celej EÚ. Existencia jednotného súboru kritérií by výrazne znížila administratívnu záťaž pre hospodárske subjekty a štátnu správu implementujúcu ZVO. Spoločné kritériá ZVO by mali osobitný význam pre spoločnosti pôsobiace vo viac ako jednom členskom štáte, ako aj pre MSP (ktorých kapacita na zvládnutie rozdielnych postupov obstarávania je obmedzená).

Environmentálne kritériá na európskej úrovni existujú – napríklad pre environmentálnu značku EÚ⁶; nariadenie o Energy Star⁷; smernica o ekodizajne výrobkov využívajúcich energiu⁸. Niektoré nedávne návrhy sa zameriavajú aj na vytvorenie kritérií, ktoré budú užitočné pre ZVO, napr. návrh na revíziu smernice o ekodizajne výrobkov využívajúcich energiu, ktorou sa upravuje ustanovenie o minimálnych požiadavkách a rozvinutých porovnávaníach výkonnosti, návrh smernice o podpore čistých a energeticky účinných vozidiel⁹, ktorou sa ustanovuje harmonizovaná metodika výpočtu nákladov počas celej životnosti na emisie znečisťujúcich látok a spotrebu paliva a návrh smernice na podporu využívania energie z obnoviteľných zdrojov¹⁰, ktorá obsahuje kritériá trvalej udržateľnosti biopalív a biokvapalín a – v budúcnosti – môže obsahovať stanovenie kritérií na trvalú udržateľnosť biomasy vrátane lesnej biomasy.

koordinácii postupov zadávania verejných zákaziek na práce, verejných zákaziek na dodávku tovaru a verejných zákaziek na služby.

⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1980/2000 zo 17. júla 2000 o revidovanej metóde Spoločenstva pri udeľovaní environmentálnej značky, ktoré je v štádiu revízie.

⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 106/2008 z 15. januára 2008 o programe Spoločenstva na označovanie energetickej účinnosti kancelárskych zariadení; zatiaľ čo Energy Star je dobrovoľné označenie, nariadenie určuje základné záväzné požiadavky pre ústredné vládne orgány a inštitúcie Spoločenstva, pokiaľ ide o zmluvy na verejné obstarávanie, v smerniciach pre verejné obstarávanie.

⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/32/ES zo 6. júla 2005 o vytvorení rámca na stanovenie požiadaviek na ekodizajn výrobkov využívajúcich energiu.

⁹ KOM(2007) 817 v konečnom znení z 19.12.2007; návrh by vytvoril harmonizovanú metodiku na výpočet nákladov počas celej životnosti na emisie znečisťujúcich látok a spotrebu paliva (externé náklady) vozidlami a požadoval by od zmluvných orgánov a prevádzkovateľov verejnej dopravy, aby používali túto metodiku pri výpočte celkovej ceny vozidla pri rozhodovaniach o obstarávaní http://ec.europa.eu/transport/clean/index_en.htm

¹⁰ KOM(2008) 19 v konečnom znení z 23. 1. 2008; návrh obsahuje kritériá trvalej udržateľnosti pre biopalivá a biokvapaliny a stanovuje, aby Komisia predložila správu o požiadavkách na systém trvalej udržateľnosti pre energetické používanie biomasy okrem biopalív a biokvapalín, najneskôr do 31. decembra 2010.

Dôkladnejší rozvoj a ustanovenie environmentálnych kritérií a ich vzájomného vzťahu, ako aj možné využitie pre ZVO sú kľúčovými prvkami akčného plánu o trvalo udržateľnej spotrebe a výrobe a trvalo udržateľnej priemyselnej politike. Akčný plán sa zameriava najmä na vytvorenie dynamického rámca na zlepšenie energetickej účinnosti a environmentálneho správania výrobkov a podporu ich prijímania spotrebiteľmi. To bude zahŕňať vypracovanie ambiciózných noriem na celom trhu, zabezpečenie zlepšovania výrobkov systematickým prístupom k stimulom a inováciám a zabezpečenie, aby dopyt podporil túto politiku. Špecifické prvky významnosti pre verejné obstarávanie sa podrobnejšie uvádzajú ďalej.

1.4. Prekážky pri uplatňovaní ZVO

Až doteraz sa možnosti ZVO využívali iba čiastočne. Na začiatku roku 2008 iba 14 členských štátov prijalo vnútroštátne akčné plány (dvanásť ďalších členských štátov pracuje na prijatí plánu alebo stratégie)¹¹. Hlavnými prekážkami pri zvýšení uplatňovania ZVO sú:

- Obmedzený počet stanovených environmentálnych kritérií pre výrobky / služby – a aj tam, kde existujú, mechanizmy na ich propagáciu, napr. databázy, sú často nedostatočné.
- Nedostatočné informácie o kalkulácii nákladov na životný cyklus výrobkov a pomerných nákladov na výrobky / služby, ktoré sú priaznivé pre životné prostredie.
- Nízke povedomie o výhodách z výrobkov a služieb, ktoré sú priaznivé pre životné prostredie.
- Neistota týkajúca sa právnych možností začleniť environmentálne kritériá do dokumentov výberových konaní.
- Nedostatok politickej podpory a z neho vyplývajúce obmedzené zdroje na implementáciu / podporu ZVO (osobitne je potrebná kvalitnejšia odborná príprava).
- Nedostatok koordinovaných výmen osvedčených postupov a informácií medzi regiónmi a miestnymi orgánmi.

2. CIELE TOHTO OZNÁMENIA

Všeobecným cieľom tohto oznámenia je poskytnúť usmernenie o tom, ako znížiť dosah na životné prostredie spôsobený spotrebou vo verejnom sektore a využiť ZVO na stimulovanie inovácií v environmentálnych technológiách, výrobkoch a službách.

Špecifickými cieľmi tohto oznámenia je venovať sa prekážkam pri uplatňovaní ZVO, ktoré sú vymedzené v oddiele 1.4:

- proces vytvorenia spoločných kritérií ZVO;
- informácie o kalkulácii nákladov na životný cyklus výrobkov;
- právne a prevádzkové usmernenie;
- politická podpora prostredníctvom politického cieľa spojeného s ukazovateľmi a monitorovaním v budúcom období.

¹¹ Podrobné informácie o stave rozpracovania a obsahu vnútroštátnych akčných plánov ZVO možno nájsť na internetovej adrese ZVO: http://ec.europa.eu/environment/gpp/national_gpp_strategies_en.htm

3. SPOLOČNÝ PRÍSTUP K ZVO

3.1. Hľadisko procesu obstarávania

Verejné obstarávanie je v podstate proces a na účely tohto oznámenia možno ZVO chápať ako:

„...proces, pomocou ktorého sa verejné orgány snažia získať tovary, služby a práce so zníženým environmentálnym dosahom v celom životnom cykle v porovnaní s tovarmi, službami a prácami s rovnakou primárnou funkciou, ktoré by získali inak.“

Toto oznámenie má snahu vzťahovať sa na všetky postupy verejného obstarávania, nad aj pod prahovými úrovňami vymedzenými európskymi smernicami pre verejné obstarávanie. Vo všetkých prípadoch by bolo treba formulovať environmentálne špecifikácie, výber, kritériá udeľovania zákaziek a zmluvné ustanovenia v úplnej zhode s právnymi predpismi EÚ pre verejné obstarávanie a inými relevantnými vnútroštátnymi predpismi alebo predpismi EÚ.

3.2. Hľadisko environmentálneho správania

Vymedzenie ZVO orientované na proces je nedostatočné na to, aby umožnilo objektívne porovnávanie a stanovenie cieľov. Na to, aby to bolo možné, malo by sa podmieniť zhodou s jasnými kritériami ZVO. Predbežný súbor spoločných kritérií ZVO sa už vytvoril pre skupiny výrobkov a služieb, ktorých príklady možno nájsť v pracovnom dokumente útvarov v prílohe k tomuto oznámeniu. V súlade s vysvetlením v oddiele 4.1 Komisia teraz navrhuje formalizovať tento proces s cieľom schváliť existujúce a vytvoriť ďalšie spoločné kritériá ZVO pre viaceré skupiny výrobkov v úzkej spolupráci s členskými štátmi a príslušnými zainteresovanými stranami. Spoločné kritériá ZVO majú tú výhodu, že zabráňujú narušeniu trhu a obmedzeniu hospodárskej súťaže, ktoré by mohli nastať ako dôsledok rozdielnych vnútroštátnych kritérií ZVO.

Na to, aby sa verejné obstarávanie mohlo označiť ako ZVO, kritériá ZVO sa sformulujú v podstate ako minimálne technické špecifikácie, s ktorými musia byť v súlade všetky ponuky. Niektoré z kritérií ZVO možno formulovať aj ako kritériá environmentálneho zadania zákazky s cieľom stimulovať ponuky dodatočnej nepovinnnej environmentálnej starostlivosti a zároveň nechať trh otvorený pre výrobky, ktoré nedosahujú navrhnutú úroveň správania. Kritériá na zadanie zákazky, ak je k dispozícii koeficient ich významnosti, môžu dať dôležitý signál trhu. V závislosti od druhu výrobku a počtu a významu ostatných – neenvironmentálnych – kritérií na zadanie zákaziek, možno koeficient významnosti 15 % a viac považovať za „výrazný“.

4. SPOLOČNÉ KRITÉRIÁ ZVO

4.1. Postup ustanovenia spoločných kritérií ZVO

V rámci nedávno vytvoreného súboru študijných materiálov o zelenom verejnom obstarávaní¹² sa vytvoril predbežný súbor spoločných kritérií ZVO. Kritériá sa vytvorili pre skupiny výrobkov a služieb v 10 odvetviach, ktoré sa identifikovali ako najvhodnejšie pre implementáciu ZVO. Kritériá sú založené na existujúcich európskych a vnútroštátnych kritériách na udeľovanie environmentálnej značky, ako aj na informáciách získaných od zainteresovaných skupín z priemyslu a občianskej spoločnosti. Vytvorila sa skupina odborníkov, v ktorej sú zástupcovia členských štátov aktívni v oblasti ZVO a táto skupina úzko spolupracovala s útvarmi Komisie pri vypracúvaní kritérií.

¹² Súbor študijných materiálov možno stiahnuť z: http://ec.europa.eu/environment/gpp/toolkit_en.htm

Komisia navrhuje zoficiálniť tento proces porád s cieľom dosiahnuť viac a lepších ZVO založených na spoločných kritériách ZVO a spoločnú metódu merania založenú na zásadách otvorenej metódy koordinácie. Členské štáty sa teda vyzvú, aby oficiálne súhlasili s kritériami ZVO, ktoré sú už vytvorené, potom ako ich schvália útvary Komisie a po konečnom kole porád s členskými štátmi a so zainteresovanými stranami z priemyslu a občianskej spoločnosti v súlade s minimálnymi normami pre oblasť porád¹³. Oficiálny súhlas členských štátov by znamenal, že spoločné kritériá ZVO by mali byť začlenené do vnútroštátnych akčných plánov a do usmernení o zelenom verejnom obstarávaní, ktoré členské štáty ustanovili alebo sú v procese ustanovovania v súlade s oznámením o integrovanej politike týkajúcej sa výrobkov z roku 2003.

Tento proces sa v budúcnosti zopakuje a Komisia bude pokračovať v riadení práce skupiny národných odborníkov pre ZVO a vypracúvať a predkladať nové návrhy kritérií ZVO pre viac skupín výrobkov a služieb. Návrh kritérií prediskutuje aj so zainteresovanými stranami z priemyselného odvetvia a občianskej spoločnosti. Schválenie kritérií bude podliehať prísny konzultačným normám. Práca sa zameria na odvetvia, ktoré sa určili ako odvetvia s najvyšším potenciálom pre ZVO (oddiel 4.2).

Tento proces bude úplne brať do úvahy existujúcu a prebiehajúcu prácu na vypracovaní environmentálnych kritérií v rámci trvalo udržateľnej spotreby a výroby. Kritériá budú založené na prístupe k životnému cyklu. Príkladmi možných zdrojov budúcich kritérií ZVO sú: kritériá EÚ na udeľovanie environmentálnej značky; energetické požiadavky Energy Star na kancelárske zariadenia; porovnávanie environmentálneho správania, ktoré sa vytvoria podľa implementačných opatrení v rámci revidovanej smernice o ekodizajne; navrhnutá metodika na internalizáciu externých nákladov v návrhu smernice o podpore čistých a energeticky účinných vozidiel a navrhnuté kritériá trvalej udržateľnosti pre biopalivá a biokvapaliny v návrhu smernice na podporu používania energie z obnoviteľných zdrojov. Spoločné kritériá ZVO sa stanovia len na výrobky a služby, na ktoré sa (ešte) nevzťahujú povinné kritériá ZVO¹⁴.

Vytvorené kritériá ZVO rozlišujú medzi „hlavnými“ a „komplexnými“ kritériami. Hlavné kritériá sú navrhnuté tak, aby umožnili ľahké uplatnenie ZVO pri zameraní sa na kľúčovú(-é) oblasť(-ti) dosahu výrobku na životné prostredie a zacielení na udržanie správnych nákladov spoločností na minime. „Komplexné“ kritériá ZVO berú do úvahy viac aspektov alebo vyššiu úroveň environmentálneho správania pre použitie orgánmi, ktoré chcú ísť ďalej pri podporovaní environmentálnych a inovačných cieľov. Keďže „hlavné“ kritériá tvoria základ „komplexných“ kritérií, toto rozlíšenie medzi „hlavnými“ a „komplexnými“ kritériami bude odrážať rozdiely z aspektu ambície a dostupnosti ekologických výrobkov, pričom súčasne bude tlačiť trh, aby sa vyvíjal v rovnakom smere.

V prípadoch, že pre rovnaký výrobok európske kritériá rozlišujú medzi rozdielnymi úrovňami environmentálneho správania, „hlavné“ a „komplexné“ kritériá ZVO sa navrhujú podľa týchto úrovní. Napríklad, ak sa na daný výrobok vzťahujú požiadavky energetickej účinnosti Energy Star aj dobrovoľné požiadavky na udelenie európskej environmentálnej značky, „hlavné“ kritériá ZVO by sa stanovili na úrovni požiadaviek energetickej účinnosti podľa nariadenia Energy Star, pričom ale „komplexné“ kritériá by sa stanovili na základe kritérií na udelenie environmentálnej značky. Tieto dva súbory kritérií umožnia členským štátom a

¹³ http://ec.europa.eu/civil_society/consultation_standards/index_en.htm

¹⁴ Oddiel 6 sa odvoláva na budúce povinné opatrenia týkajúce sa ZVO, do ktorých možno zahrnúť stanovenie povinných prahových hodnôt pre verejné obstarávanie v rámci revidovaných a (alebo) nových smerníc o označovaní (pozri oddiel 2.3 akčného plánu pre trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu).

zmluvným orgánom postupne zlepšovať úrovne ZVO a dať jasné signály trhu, aby priebežne zlepšoval environmentálnu účinnosť výrobkov a služieb. Pre skupiny výrobkov, na ktoré sa nevzťahuje žiadne z uvedených nariadení alebo systémov, ale iba nariadenia o európskej environmentálnej značke, proces ustanovenia spoločných kritérií ZVO by sa mal snažiť analogicky identifikovať „hlavné“ a „komplexné“ kritéria ZVO, s „hlavnými“ kritériami založenými na kritériách pre udelenie environmentálnej značky, ktoré sa týkajú hlavných environmentálnych dosahov a s ktorými sa dosiahne zhoda najľahšie, pričom „komplexné“ kritériá by sa venovali dodatočným kritériám na udelenie environmentálnej značky, ktoré sa môžu považovať za dôležité pre vymedzenie daného výrobku.

Ak neexistujú žiadne európske kritériá, kritériá ZVO by sa zakladali na vnútroštátnej databáze alebo iných databázach environmentálnych kritérií a aj by sa prediskutovali so zainteresovanými stranami z priemyselného odvetvia a občianskej spoločnosti.

Kritériá sú a budú formulované takým spôsobom, aby sa uľahčilo ich pochopenie (verejnými) nákupcami a ponúkajúcimi a uľahčilo sa ich začlenenie do dokumentov na verejnú súťaž v úplnom súlade s právnymi predpismi pre verejné obstarávanie. V prípadoch zaobrerania sa jednotlivými materiálmi (napr. drevom) v rámci kontextu viacerých prioritných odvetví (v prípade dreva stavebníctvom, papierenskými a tlačiarenskými službami, energiou a nábytkom) sa vypracuje jeden ucelený súbor kritérií. V prípadoch, keď sa na ten istý účel dajú použiť rôzne materiály, zohľadní sa v stanovených kritériách možnosť väčšieho použitia obnoviteľných náhrad tam, kde je to vhodné.

„Hlavné“ kritériá ZVO sa budú používať ako základ pri stanovení cieľov a porovnávaní s cieľom stimulovať ich uplatňovanie v celej EÚ. Monitorovanie bude teda zohľadňovať zhodu s „hlavnými“ kritériami ZVO. Okrem toho sa môže overiť zhoda s „komplexnými“ kritériami v najvýkonnejších členských štátoch s cieľom stanoviť nové porovnávacie kritériá pre budúcnosť.

4.2. Prioritné odvetvia

Komisia označila desať „prioritných“ odvetví pre ZVO. Tieto odvetvia sa vybrali na základe významu príslušného odvetvia z hľadiska pôsobnosti na environmentálne zlepšenie; verejných výdavkov; možného dosahu na strane dodávateľov; vytvorenia príkladov pre súkromných spotrebiteľov a spoločnosti; politickej citlivosti; existencie významných a ľahko použiteľných kritérií; trhovej dostupnosti a hospodárnosti.

Prioritné odvetvia sú:

1. Stavebníctvo (zahŕňa suroviny, napr. drevo, hliník, oceľ, betón, sklo, ako aj stavebné výrobky, napr. okná, obklady stien a podláh, vyhrievacie a chladiace zariadenia, aspekty prevádzky budov a jej ukončenia, údržbu, realizáciu zmluvných prác na stavenisku)
2. Stravovacie služby a zásobovanie potravinami
3. Doprava a dopravné služby¹⁵
4. Energetika (vrátane elektrickej energie, vyhrievania a chladenia z obnoviteľných zdrojov energie)

¹⁵ Zatiaľ čo návrh smernice o podpore čistých a energeticky účinných vozidiel ustanovuje harmonizovanú metódu na výpočet nákladov na emisie znečisťujúcich látok a spotrebu paliva počas celej životnosti a ustanovuje záväzné používanie tejto metódy pri verejnom obstarávaní po prechodnom období, je stále užitočné navrhovať kritériá ZVO pre dopravu a dopravné služby, ktoré by sa uplatňovali, kým sa nezačne uplatňovať nová harmonizovaná metodika podľa tohto návrhu.

5. Kancelárska technika a počítače
6. Ošatenie, uniformy a iné textilné výrobky
7. Papier a tlačiarenské služby
8. Nábytok
9. Čistiace výrobky a služby
10. Zariadenia používané v odvetví zdravotníctva

5. CIELE ZVO

5.1. Ciele pre ZVO v obnovennej stratégii trvalo udržateľného rozvoja

Obnovená stratégia trvalo udržateľného rozvoja ustanovuje oficiálny cieľ ZVO, aby do roku 2010 bola priemerná úroveň ZVO rovnaká, ako je súčasná (t. j. v roku 2006) úroveň najvýkonnejších členských štátov.

Viacere popredné členské štáty v oblasti ZVO si stanovili ambiciózne ciele ZVO: holandská vláda stanovila, že 100 % cieľ udržateľného obstarávania sa dosiahne do roku 2010; rakúska vláda identifikovala rozličné ciele, ktoré sa majú splniť do roku 2010 pre 5 skupín výrobkov: IT: 95 %, elektrická energia: 80 %, papier: 30 %, čistiace prostriedky: 95 %, vozidlá: 20 %. Vo Francúzsku by 20 % z celkovej obnovy vozového parku zakúpeného centrálnou vládou malo pozostávať z „čistých“ vozidiel, 20 % nových stavieb by malo vyhovovať normám HQE¹⁶ alebo rovnocenným normám a 50 % všetkých výrobkov z dreva by malo do roku 2010 pochádzať z legálnych a udržateľných zdrojov. V Spojenom kráľovstve je akčný plán trvalo udržateľného obstarávania úzko spätý so sériou cieľov trvalo udržateľných činností, pokiaľ ide o vládne budovy vrátane prísľubu nezvyšovať uhlíkové emisie do roku 2012 a znížiť ich do roku 2020 o 30 %.

Nedávna štúdia o výkonnosti ZVO v členských štátoch EÚ poskytla Komisii jasné signály o súčasnej úrovni ZVO v najvýkonnejších členských štátoch, ktorá je základom pre stanovenie cieľov v obnovennej stratégii trvalo udržateľného rozvoja. Komisia na tomto základe navrhuje, aby do roku 2010 bolo 50 % všetkých výberových konaní zelených, kde „zelený“ znamená v zhode s schválenými „hlavnými“ kritériami ZVO uvedenými v oddiele 4.1. Percentuálny podiel by sa vyjadroval formou počtu aj hodnoty ekologických zmlúv v porovnaní s celkovým počtom a hodnotou zmlúv uzavretých v odvetviach s identifikovanými spoločnými „hlavnými“ kritériami ZVO.

Jedine pre skupiny výrobkov a služieb, pre ktoré sú vypracované spoločné kritériá ZVO, je možné objektívne porovnávať situáciu medzi členskými štátmi a navrhovať podrobnejšie ciele. Komisia v súčasnosti vypracúva metódu na výpočet presných úrovní ZVO, ktorá sa zameria na zhodu so spoločnými „hlavnými“ kritériami ZVO a ktorá sa bude zakladať na analýze reprezentatívnej vzorky výberových konaní. Táto metóda sa bude implementovať v najvýkonnejších členských štátoch. V roku 2010 sa prieskum zopakuje vo všetkých členských štátoch EÚ. Je teda veľmi dôležité, aby členské štáty súhlasili so spoločnými kritériami ZVO, ktoré sa práve vypracúvajú, a aby ich implementovali do vnútroštátnych akčných plánov a do usmernenia o zelenom verejnom obstarávaní. Zhoda s „komplexnými“ kritériami sa bude tiež monitorovať, ale iba v najvýkonnejších členských štátoch s cieľom zmerať pokrok v týchto členských štátoch a posúdiť možnosti stanovenia nových cieľov pre budúcnosť: zvýšenie

¹⁶ Francúzska stavebná norma zameraná na dosiahnutie vysokej environmentálnej kvality („Haute Qualité Environnementale“).

cieľa pre postupy, ktoré sú v zhode s „hlavnými“ kritériami ZVO a (alebo) stanovenie cieľa dosiahnutia zhody s „komplexnými“ kritériami.

5.2. Konkrétne ciele pre ZVO pri implementácii mechanizmov financovania v EÚ

5.2.1. Obstarávanie orgánmi členského štátu s použitím fondov EÚ

Každoročne sa v Európe spotrebujú v súlade s kohéznou politikou EÚ miliardy eur na regionálny rozvoj a hospodársku a sociálnu súdržnosť. Na programovacie obdobie rokov 2007 – 2013 (s celkovým rozpočtom 308 miliárd EUR) sa opätovne potvrdil trvalo udržateľný rozvoj ako jedna z najdôležitejších zásad kohéznej politiky¹⁷.

Existuje veľa iných programov na poskytovanie financií EÚ, ako napríklad siedmy rámcový program (7. RP), ktorým sa financujú výskumné iniciatívy EÚ. Tento program rezervuje maximálne celkové množstvo pre finančnú účasť Spoločenstva vo výške 50 521 miliónov EUR na obdobie rokov 2007 – 2013. Zatiaľ čo väčšina týchto peňazí sa použije na financovanie činností základného výskumu, ktoré sa netýkajú ZVO, infraštruktúra projektov (pokrývajúca maximálne 7 % grantov) by bola vhodná na „ekologické aspekty“.

V prípadoch, keď tieto fondy čerpajú priamo verejné orgány a vykonávajú postupy obstarávania s cieľom implementovať finančne podporené projekty, Komisia sa domnieva, že ZVO by sa mohli ľahko začleniť do projektov. Účelovo zamerané opatrenie, ktorým by sa riadiacim orgánom a iným príjemcom fondov EÚ dôrazne odporúčalo využívať ZVO na implementáciu projektov financovaných z fondov EÚ, by sa vytvoril dôležitý stimul na celkové uplatňovanie ZVO, pretože tieto projekty pokrývajú významnú časť celkových nákladov na verejné obstarávanie. Týmto postupom členských štátov, najmä tých, v ktorých je ZVO na nižšej úrovni ako priemer, by sa prispelo k tomu, aby dosiahli 50 % cieľ ZVO v postupoch obstarávania.

5.2.2. Obstarávanie Európskou komisiou

Európska komisia bude postupne implementovať ZVO do všeobecných sekcií školení o verejnom obstarávaní a zavádzať odporúčané kritériá, ktoré sa vypracovali v rámci súboru študijných materiálov pre ZVO (oddiel 7), pri výberových konaniach, kdekoľvek je to vhodné.

6. MOŽNÉ ZÁVÄZNÉ OPATRENIA

Akčný plán pre trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu a pre trvalo udržateľnú priemyselnú politiku obsahuje záver, že na podporu uplatňovania environmentálne spravajúcich výrobkov je potrebný stimul, pričom sa treba vyhnúť narušeniu vnútorného trhu, ktoré by mohlo vyplývať z čisto vnútroštátnych stimulov pre ZVO. Navrhujú sa v ňom preto záväzné opatrenia pre verejné obstarávanie, ako je uvedené v oddiele 2.3 akčného plánu.

7. USMERNENIA

Komisia chce zvýrazniť existujúce právne a prevádzkové usmernenia o ZVO a v prípade potreby ich doplniť. Aj keď sú usmernenia nasmerované hlavne na zmluvné orgány, ktoré si želajú uplatňovať zásady ZVO vo vlastnej organizácii, členské štáty by ich mali začleniť do svojich vnútroštátnych politík ZVO, pretože to uľahčí implementáciu. Usmernenia obsahujú:

¹⁷ Článok 17 všeobecných ustanovení nariadenia pre kohéznou politiku č. 1083/2006/ES.

- Právne a prevádzkové usmernenie na implementáciu ZVO, pretože stále pretrvávajú právna neistota o istých záležitostiach ako bariéra harmonizovaného uplatňovania ZVO.
- Postupy obstarávania na účinnejšie obstarávanie, ktorými sa preukáže a tým aj presadí, že ZVO je z pohľadu efektívnosti nákladov výhodným spôsobom nakupovania tovarov alebo služieb.
- Súbor študijných materiálov ZVO. Vyvinul sa súbor študijných materiálov dostupný na internete a zameraný na nákupcov, tvorcov politiky, vedúcich pracovníkov a poradcov. Útvary Komisie súbor schvália a ten sa preloží do všetkých jazykov EÚ. Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi s cieľom zabezpečiť rozšírenie súboru materiálov v celej EÚ prostredníctvom existujúcich vnútroštátnych a regionálnych platforiem spolupráce.

Podrobnosti týkajúce sa usmernenia sú uvedené v osobitnom pracovnom dokumente útvarov, ktorý je sprievodným dokumentom tohto oznámenia.

8. ZVO A INOVÁCIE

ZVO je účinný nástroj na stimulovanie inovácií a povzbudzovanie spoločností, aby vyvíjali nové výrobky s lepším environmentálnym správaním. Komisia sa bude usilovať v plnej miere vložiť do tohto potenciálu ZVO prostredníctvom rozličných opatrení:

- rozšírenie nedávno vydanjej príručky o „verejnom obstarávaní pre výskum a inovácie“¹⁸ a usmernenia pre zmluvné orgány vrátane oznámenia o obstarávaní vo fáze pred komerčným využitím po celej EÚ¹⁹;
- vytvorenie dobrovoľného systému EÚ na overovanie vyhlásení o výkonnosti nových technológií treťou stranou, ktoré by uľahčilo overenie zhody s environmentálnymi špecifikáciami uvedenými v dokumentoch pre výberové konanie;
- identifikovanie „vedúcich trhov“²⁰ a použitie ZVO na podporu rozvoja nových výrobkov a služieb a ich uplatnenia na trhu²¹. Podnety vedúcich trhov zamerané na vytvorenie výhodných rámcových podmienok s cieľom stimulovať inovácie, ktoré sú kľúčové pre konkurencieschopnosť prostredníctvom kombinácie opatrení verejného záujmu. V súčasnosti je identifikovaných 6 trhov, z ktorých 3 pokrývajú environmentálne témy, a to trvalo udržateľné stavebníctvo, recyklácia a biovýrobky, a teda majú osobitný význam pre ZVO.

9. ZELENÉ SÚKROMNÉ OBSTARÁVANIE

Definície a kritériá uplatňované na identifikovanie a podporu „ekologickejších“ tovarov sa zakladajú na prístupe životného cyklu a vzťahujú sa na prvky, ktoré ovplyvňujú celú dodávateľskú reťaz od použitia surovín a výrobných metód po použité druhy balenia a rešpektovania istých podmienok prijímania tovaru späť. Tieto kritériá sa môžu rovnako

¹⁸ Viac informácií je na adrese: http://ec.europa.eu/enterprise/innovation/documents_en.htm a na adrese: http://ec.europa.eu/invest-in-research/policy/pub_procurement_en.htm

¹⁹ KOM(2007) 799 v konečnom znení zo 14. decembra 2007.

²⁰ KOM(2007) 860 z 21. decembra 2007.

²¹ Viac informácií je v oznámení Komisie „Uvedenie poznatkov do praxe“ (KOM (2006) 502 na adrese <http://ec.europa.eu/enterprise/leadmarket/leadmarket.htm>).

uplatniť pri postupoch súkromného obstarávania. Členské štáty a inštitúcie Spoločenstva sa podnecujú, aby zosilnili toto spojenie medzi zeleným verejným a súkromným obstarávaním²².

10. UKAZOVATELE ZVO – MONITOROVANIE A POROVNÁVANIE – ČASOVÝ HARMONOGRAM

Na hodnotenie „úrovne ZVO“ možno použiť dva druhy ukazovateľov.

Kvantitatívne ukazovatele možno použiť na hodnotenie prijímania a pokroku politiky porovnaním úrovne ZVO (vyjadrenej v počte a hodnote ekologických výberových konaní) s celkovou úrovňou verejného obstarávania. Na hodnotenie vplyvu na strane dodávok Komisia navrhuje dodatočne vypočítať hodnotu ekologických zmlúv v porovnaní s celkovou hodnotou zmlúv verejného obstarávania.

Ukazovatele zamerané na dosah umožňujú posúdiť environmentálne a finančné prínosy, ktoré ZVO prináša.

Komisia v súčasnosti vypracúva metódu na výpočet takých ukazovateľov, ktoré by boli založené na analýze reprezentatívnej vzorky výberových konaní v členských štátoch. Na zabezpečenie jednotného monitorovania a porovnávania sa navrhuje zamerať sa na odvetvia uvedené v oddiele 4, pre ktoré sa už spoločné kritériá ZVO stanovili.

V roku 2010 Komisia bude monitorovať situáciu ZVO vo všetkých členských štátoch pomocou uvedenej metodiky. Výberové konanie sa bude považovať za „zelené“, ak viedlo k zmluve, ktorá je v súlade s „hlavnými“ kritériami ZVO. Výsledky realizácie monitorovania v najvýkonnejších členských štátoch budú tvoriť základ stanovenia budúcich cieľov. V najvýkonnejších členských štátoch sa bude merať aj zhoda s „komplexnými“ kritériami ZVO s výhľadom stanoviť ďalšie ciele pre budúcnosť a stimulovať inovácie. Táto činnosť sa zopakuje každých päť rokov.

Monitorovanie a porovnávanie bude pôsobiť ako stimul na uplatňovanie kritérií ZVO pri vnútroštátnych výberových konaniach. Komisia sa bude snažiť, aby členské štáty oficiálne schválili do konca roka 2008 tie kritériá ZVO, ktoré sú už vypracované. Oficiálne schválenie znamená ich začlenenie do vnútroštátneho usmernenia ZVO a vnútroštátnych akčných plánov, ktorých prijatie žiadala Komisia od členských štátov (v oznámení Komisie o integrovanej politike týkajúcej sa výrobkov z roku 2003). Doteraz prijalo tieto akčné plány 14 členských štátov a ďalších 10 je v štádiu prijímania takýchto plánov. Aj keď členské štáty nemajú akčné plány, Komisia ich vyzýva, aby zabezpečili uplatňovanie spoločných kritérií ZVO pri vnútroštátnych výberových konaniach. Od členských štátov sa bude požadovať, aby o tom podávali správy na pravidelných koordinačných zasadnutiach, ktoré organizuje Komisia. Členské štáty sa vyzývajú, aby oficiálne schválili každý nový súbor kritérií a zabezpečili ich účinnú implementáciu na vnútroštátnej úrovni.

11. ZÁVER A ĎALŠÍ POSTUP

Komisia sa zaväzuje podporovať ZVO, pretože tým účinne podporuje trh, aby prijal najčistejšie výrobky a služby. To má za následok udržateľnejšiu spotrebu, ale podporuje aj ekologické inovácie, a tým konkurencieschopnosť hospodárstva EÚ.

Komisia navrhuje, aby členské štáty, Európsky parlament a Rada:

²² Vhodný príklad tohto spojenia so súkromným obstarávaním možno nájsť v „Kódexe zeleného obstarávania vydanom primátorom Londýna“ na adrese: <http://www.greenprocurementcode.co.uk/>

- schválili navrhnutý prístup a metódu stanovenia spoločných kritérií ZVO, politický cieľ a odporúčané nástroje na lepšie zelené verejné obstarávanie a jeho väčší počet;
- implementovali spoločné kritériá ZVO prostredníctvom vnútroštátnych stratégií ZVO a zvýšenej spolupráce, a to najmä pri implementácii mechanizmov poskytovania financií EÚ;
- podporili prebiehajúcu prácu zameranú na navrhnutie doplňujúcich opatrení na zabezpečenie harmonizovaného rozvoja kritérií a cieľov ZVO a maximalizovali politickú podporu pre ZVO.